

NORSKnytt

ISSN 0801 5368

• Prosjektarbeid – et nytt fag i ungdomsskolen
Oppgaver i prosjektarbeid

• Foredraget – en sentral muntlig sjanger
Oppgaver om foredrag

• Tankekartet – nyttig redskap i idefasen

• Skolens og elevenes valg
krever rapportskriving

• Tema: Eventyr
Eksempeltekst: Askeladden
og de gode hjelpere

• Ta øvingstimer med ordlista –
det lønner seg

• Norsknyttts midtsider: Elevdikt
Kriterier for lærebokvalg

• Tema: Grannespråk
Svenske smil

• Norskkruss 3 - 1997, nynorsk

• Norskkruss 3 - 1997, bokmål

• Tentamen i norsk

• Fremmedord på idrettsbanen
Skriv fremmedordene rett

• Syng og skriv: Han heitte Henrik

NORSKNYTT OG NORSKKASSETTENE

gir variasjon og liv til norskundervisninga

KJEMPETILBUD PÅ LYDKASSETTER HØSTEN 1997!

Kassett	Tittel	Før:	Nå:
Norskfagkassett	1: «Syng og skriv» - m/oppgavehefte	100,-	50,-
Norskfagkassett	2: «Syng og skriv mer»	100,-	50,-
Norskfagkassett	3: «Synnøve Solbakken»	100,-	
Norskfagkassett	4: «Vi tipper norske ord»	100,-	50,-
Norskkassett	5: «Vi tipper grannespråk»	100,-	50,-
Norskkassett	6: «Grøss og gru»	100,-	50,-
Norskkassett	7: «Fortelling om slagbjørnen Rugg»	100,-	50,-
Norskkassett	8: «Vi tipper eventyr»	100,-	50,-
Norskkassett	9: «Syng og skriv på ny»	100,-	50,-
Norskkassett	10: «Alle har eit dikt inni seg»	100,-	50,-
Norskkassett	4, 5 og 8: «Vi tipper.....»	300,-	75,-

(Oppgaver til stoffet som presenteres på kassettenes finnes i Norskfaget/Norsknytt - kassettenes er også presentert med oppgavestoff på Internett: <http://login.eunet.no/~bjarebe/norsknytt>)

NORSKFAGET/NORSKNYTT:

Årgang 1989:	«Norskfaget 1/89, 2/89 og 3/89»	200,-	
Årgang 1990:	«Norsknytt 1/90, 2/90 og 3/90»	200,-	50,-
Årgang 1991:	«Norsknytt 1/91, 2/91 og 3/91»	200,-	
Årgang 1992:	«Norsknytt 1/92, 2/92, 3/92 og 4/92»	200,-	50,-
Årgang 1993:	«Norsknytt 1/93, 2/93, 3/93 og 4/93»	300,-	
Årgang 1994:	«Norsknytt 1/94, 2/94, 3/94 og 4/94»	320,-	
Årgang 1995:	«Norsknytt 1/95, 2/95, 3/95 og 4/95»	335,-	
Årgang 1996:	«Norsknytt 1/96, 2/96, 3/96 og 4/96»	345,-	

NB! Porto/forsendelsesomkostninger kommer i tillegg.

Send bestilling til: **NORSKNYTT**
PB 303
7601 LEVANGER

E-mail: norsknytt@login.eunet.no

NORSKnytt

Utgiver: NORSKNYTT ANS

Utgiver til AV-sentralens medlemmer

NORSKNYTT ANS og AV-SENTRALEN

TEKNISK-PEDAGOGISK FELLESTJENESTE, STEINKJER

Redaksjon: NORSKNYTT, Postboks 399, 7801 NAMSOS, telefon og faks 74 27 42 96

Abonnement: NORSKNYTT, Postboks 303, 7601 LEVANGER, tlf. 926 82405 – 74 08 02 92

E-mail: norsknytt@login.eunet.no – Internett: <http://login.eunet.no/~bjarebe/norsknytt>

Redaktør: Jon Hildrum © Kopiering av stoff som er tilrettelagt for elever, er tillatt.

Abonnement (4 NR. PR. ÅR) KR. 360,- PR. ÅR.

NR 3 - 1997 (74)

SEPTEMBER

23. ÅRGANG

Norsk er viktigere enn noen gang før

Når skoleportene åpnet nå i høst, startet et helt spesielt skoleår. Fra og med i høst ble den største skolereformen i vår skolehistorie tatt i bruk for fire klassetrinn i grunnskolen. Store endringer vil etter hvert skje i skolen, særlig når det gjelder innhold og arbeidsmåter.

Norskfaget blir viktigere enn noen gang før. Det spesielle med norsk er at her lærer elevene om språket samtidig som de bruker språket som et redskap for læring. Dette er en fin sammenstilling. Norsk er også «redskapet» i alle andre fag - ja, i alle aktiviteter som elevene er med i.

Den «nye» skolen stiller store krav til elevenes språkferdigheter. Elevene skal i stor grad skaffe seg innsikt og kunnskaper ved å registrere, granske, undersøke osv. Å ta notater, skrive fyldige tekster, vurdere og bearbeid opplysninger og tekster fra forskjellige medier, blir en selvfølgelig daglig syssel. Dette krever at elevene har et stort aktivt ordforråd og at de behersker et bredt sjangerregister. Sakprosasjangrene blir sentrale.

Det nye faget prosjektarbeid, som dekker 20 prosent av undervisningstida på ungdomstrinnet, forutsetter gode språkferdigheter. Det gjelder både i muntlig og skriftlig norsk. Faget «Skolens og elevenes valg», som også er nytt, krever at elevene behersker rapportskriving og andre sjangrer der de på en klar og enkel måte kan gjøre rede for erfaringer og kunnskaper som de høster. I dette nummer av Norsknytt presenterer vi praktisk-pedagogisk stoff om de nye fagene.

Eventyr er aktuelt emne på alle klassetrinn, spesielt på 8. trinn der fortellinga er hovedsjangeren. Et eventyr gir utgangspunkt for mange og varierte elevaktiviteter. Norsknytt byr på ei fyldig samling «eventyroppgaver».

At elevene kan bruke ordlister på en effektiv måte, er viktigere enn noen gang før. Ved starten på skoleåret er det tjenlig at elevene får trimmet disse ferdighetene. På sidene 12 og 13 fins øvingsoppgaver i ordlistebruk. Som i alle utgaver i Norsknytt er også kryssordoppgavene med. De mange kryssordsvarene som vi får inn, vitner om at mange er enige med oss om at kryssordløsning er en lærerik og lystbetont syssel. Velkommen med nye løsninger.

Kryssordvinnere – Norsknytt 2 – 1997

Nynorsk

Hege Rygh, 10b, Vigrestad ungdomsskole, 4362 Vigrestad
Sigurd Lund Eide, 9d, Os ungdomsskole, 5200 Os
Ingvill Totland, 7a, Moster skule, 5440 Mosterhamn
Kristin Talleraas, 9b, Dovre ungdomsskole, 2662 Dovre

Bokmål

Ida S. Ziener, 10b, Røyken ungdomsskole, 3440 Røyken
Dan Ove Berntsen, 10., Lavangen sentralskole, 9465 Tennevoll
Klasse 9b 97-98, Ørland ungdomsskole, 7130 Brekstad
Desire Standal, 10D, Sogndal ungdomsskule, 5801 Sogndal

Oppgavene var sommerlette denne gangen og skapte tydeligvis ikke mye bry for elevene. Velkommen med nye løsninger.

Smått og stort om språk

Unngå substantivsjuke

I litt oppstyltet bokspråk har vi lett for å bruke substantiv som er avledet av adjektiv eller verb. Språket blir bedre om vi brukte det enkle adjektivet eller verbet. Ikke skriv: -Det viste seg å medføre riktighet.
Skriv: -Det viste seg å være rett.

Frisk opp språket med ord fra idretten

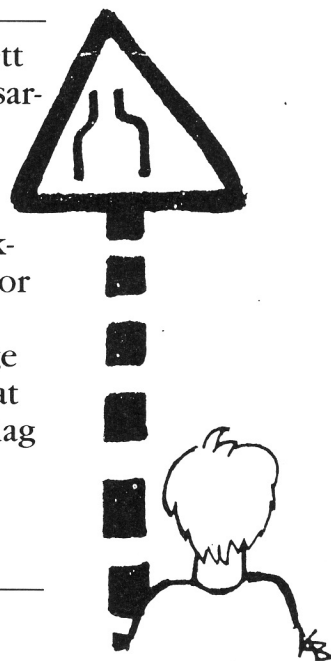
Idretten er spennende og dramatisk. Derfor blir idrettsspråk også i stor grad brukt for å friske opp all språklig framstilling. Selv i Bibelen er språket krydret med ord fra kappleiker og kamp. I moderne språk finner vi svært mange idrettsord. Gjør elevene oppmerksom på det. La dem komme med eksempler. Slik aktivitet øker sansen for språk. Når en først er kommet i gang, vil eksemplene hagle. Snart er hele tavla full av idrettsord som vi bruker i overført betydning. En slik aktivitet stimulerer språknysgjerrigheten.

Mer enn 10 000 språk er i aktiv bruk

Det fins i hele verden mer enn 10 000 språk som brukes aktivt. UNESCO, FN-organisasjonen for kultur og utdanning har nylig gitt ut en språkoversikt der denne opplysningen står. Oversikten viser også at kinesisk er verdens desidert mest brukte språk med vel 1.1 milliarder brukere. Deretter følger engelsk, hindi, spansk og russisk. Fransk og tysk kommer først på 10. og 11. plass. Islandsk er verdens minste nasjonalspråk med 200 000 brukere.

Prosjektarbeid - et nytt fag i ungdomsskolen

Fotball er den mest populære idrett i verden. Ingen annen idrett har så mange aktive utøvere som fotball, og ingen andre idrettsarrangementer samler så mange tilskuere som fotballkamper. Selv om de fleste i klassen har vært i kontakt med fotball i en eller annen sammenheng, så er det ikke sikkert at dere vet så mye om fotballens historie, om hvordan spillereglene har utviklet seg, om de eldste norske klubbene og om hvor lenge og hvor det har vært spilt fotball på heimplassen din. Det kunne også være interessant å lage rundspørringer om hva folk i forskjellige aldersgrupper syns om fotballspillet i dag. Hva kan gjøres for at laget på heimplassen din skal bli bedre? Noen har kanskje forslag om å forandre spillereglene osv. Alt dette - og mer til - passer det godt å lage et prosjektarbeid om.

Hva er et prosjektarbeid?

Å arbeide med et prosjekt er å søke etter kunnskaper og lete etter løsninger på problemer på systematisk vis.

Et prosjektarbeid er en arbeidsmetode der dere selv velger emne og drøfter dere fram til spørsmål dere vil ha svar på. Dere setter med andre ord opp **problemstillinger**. Videre bestemmer dere **arbeidsformer** og hvordan dere vil **presentere** prosjektarbeidet.

Prosjektarbeid er oftest tverrfaglig, men det kan knyttes til norskfaget på to måter: 1 Vi kan arbeide med et norskfaglig emne. 2 Vi bruker norsk som arbeidsredskap. Arbeidsgangen i et prosjektarbeid kan deles inn i fire bolker:

1 Planleggingsbolken

- a valg av emne
- b utarbeiding av problemstillinger
- c valg av arbeidsformer
- d valg av framføringsmåter

2 Gjennomføringsbolken

- a utarbeiding av tids- og arbeidsplaner
- b innsamling av stoff
- c bearbeiding av det stoffet som er samlet inn
- d arbeide med framføringen av stoffet

3 Framføringsbolken

framføring av stoff på varierte måter

4 Vurderingsbolken

vurdere alle bolkene

De punktene som er satt opp i denne oversikten, kan gjerne endres slik at de passer til det emnet dere arbeider med.

Grundig planlegging er nødvendig

Skal resultatet av arbeidet bli godt, er det nødvendig med grundig planlegging. Vi skal her si mer om punktene som er listet opp på forrige side:

1 Planleggingsbolken

a Det er lurt å velge et emne som dere vet noe om fra før, som dere er nysgjerrige på, og som dere gjerne vil vite mer om. Tenk på at det emnet dere velger, også må interessere folk utenfor klassen.

b Noe av det viktigste under planleggingsarbeidet er å sette opp klare problemstillinger slik at emnet blir avgrenset. Det er mye bedre med et kort og interessant produkt enn et omfangsrikt og kjedelig resultat.

c Arbeidsoppgavene må fordeles på medlemmene på gruppen slik at alle har ansvar for et bestemt felt. Samtidig har alle også ansvar for at hele produktet blir fullført. Uten samarbeid er prosjektarbeid utenkelig.

Undersøk når dere kan bruke skolens bibliotek og telefon. Sett opp ei liste over hvilke lærere som kan hjelpe dere i arbeidet.

d Mange framføringsmåter kan brukes når produktet skal presenteres. Her er noen forslag: Foredrag, rapport, rollespill og dramatiseringer, lysbilder, vegga-vis eller annen form for utstilling, presentasjon av intervju og enketer på kassettbånd og video, utforming av modeller osv.

Produktet må tilpasses det publikum (mottakere) dere regner med å få. En framføring for et stort foreldremøte krever en annen form enn en presentasjon i klassen. Bruk av tekniske hjelpemidler krever grundig forarbeid. Alt må fungere. Slikt må kontrolleres på forhånd.

2 Gjennomføringsbolken

a En plan som viser når de forskjellige delene skal være ferdige, må settes opp. Likeens må sluttdato for hele prosjektet fastsettes. Disse fristene må om nødvendig kunne justeres underveis i arbeidet. Gruppeinndeling og arbeidsoppgaver for gruppemedlemmene må bestemmes.

b Hver gruppe må ha ei prosjektmappe der alt stoffet som blir innsamlet oppbevares. Det er praktisk at det fra første dag føres ei innholdsliste for prosjektmappa. Under innsamlingsperioden spredes ofte gruppemedlemmene. Noen er utenfor skolen, andre sitter på biblioteket osv. Det er derfor nødvendig at det settes opp en plan som viser hva hver enkelt gjør og hvor gruppemedlemmene er til enhver tid. Likeens at prosjektmøter avtales.

c Når stoffet er samlet inn, må innholdslista gjennomgås på et prosjektmøte. Her bestemmes hva som skal tas med og hva som skal skjæres bort av stoffet.

d Arbeid med framføringa er tidkrevende. Særlig er det viktig at stoff som framføres muntlig kommer tydelig fram. Snakk høyt og tydelig. «Spytt» konsonantene tydelig ut, da hører også de som sitter bakerst godt. Sørg for å få variasjon i framstillingsmåtene. Se punkt 1d.

3 Framføringsbolken

Nå skal dere vise et publikum at arbeidet har ført til et godt produkt. Husk rådene under punktene 1d og 2d. Lykke til.

4 Vurderingsbolken

Elever, lærere og andre som har vært med i prosjektet, skal delta i vurderingen. Ikke bare det ferdige produktet skal vurderes, men også arbeidet underveis. Det gjelder egen arbeidsinnsats, arbeidsformene og samarbeidet på gruppa. Gode råd med tanke på neste prosjektarbeid må noteres.

Oppgaver i prosjektarbeid

1 Et yrke

Velg ett eller flere yrker som dere vil vite mer om. Det er naturlig å samle opplysninger om yrket før og nå - samt å gi noen framtidsutsikter.

Utarbeid problemstillinger, bestem dere for samarbeidsformer, framføringsmåter m.m.

2 Dramatiser ei hending fra lokalhistoria

Finn fram til ei hending fra lokalhistoria som egner seg for dramatisering.

Planlegg arbeidet. I tillegg til skrivearbeidet trengs det grupper som kan ta seg av kulisseyarbeid, kostymearbeid m.m.

3 Person fra norskboka

I norskboka har dere møtt mange ineteressante personer, direkte og andre som har gjort en innsats for språket vårt. Velg en eller flere «norskbokpersoner» som dere vil bli bedre kjent med. Planlegg arbeidet.

4 En «frimerkedikter»

Det er ikke bare kongelige personer som står avbildet på frimerker. Også mange andre personer, blant annet diktere, har fått den ære. Velg en eller flere «frimerkediktere». Hvorfor har den/de personen(e) blitt avbildet på frimerket? Drøft arbeidet med emnet.

5 Kulturprogram

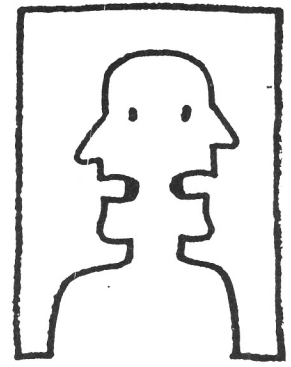
Lag et kulturprogram som skal framføres for en annen klasse eller på et foreldremøte. Her er et forslag til tema: Ungdom sett gjennom dikterbriller. Let i lesebøker, visebøker, novellèsamllinger o.l. etter tekster. Sett sammen et variert program. Planlegg forarbeid og framføring

6 Utsmykking av et rom på skolen

Hvem er det naturlig å samarbeide med? Hvordan skal arbeidet legges opp?

Foredraget - en sentral muntlig sjanger

Når et prosjektarbeid eller et annet arbeid skal presenteres for publikum, er foredraget en aktuell sjanger. Skal foredraget ditt bli godt, må du forberede deg skikkelig. Her kommer en del punkter som det kan være nyttig å gjøre seg nærmere kjent med.

1 Innsamling av stoff

Først må du selvsagt tenke igjennom emnet. «Smak» grundig på tittelen på foredraget. Så starter innsamling av stoff fra forskjellige kilder. Det er naturlig å gå til leksikon og andre oppslagsverk. Du kan intervju folk som vet noe om emnet. Har du muligheter til å søke på Internett, kan det være nyttig. Lurt er det å ta en samtale med læreren eller en bibliotekar. Her får vi sikkert gode tips.

2 Disposisjon av stoffet

Når du har samlet stoffet, må du ordne, disponere, det på en oversiktlig måte. Du må sørge for at momentene kommer i en naturlig rekkefølge. Først må du skrive opp de viktigste punktene, **hovedmomentene** på et ark. Under hvert hovedmoment fører du opp **undermomenter**.

En oversiktlig og klar disposisjon er til stor hjelp når du skal gå i gang med å utforme stoffet som skal være med i foredraget. Tenk deg foredraget som ei slåmløype med mange porter. Slåmløyperen må ha god oversikt over løypa fra start til mål dersom sluttida skal bli god.

3 Manuskriptet utarbeides

Enkelte drevne foredragsholdere bruker bare disposisjonen som «huskelapp». Uøvde foredragsholdere må nok skrive ned det de har tenkt å si. Ellers kan «jernteppet» lett komme, og situasjonen vil bli pinlig.

Når vi arbeider med manuskriptet, må vi hele tiden tenke på at dette skal framføres muntlig foran et publikum. Språket må være enkelt, naturlig, lett og ledig. Skriv nøkkelord i margin, de er gode å gløtte på under framføringa.

Innledningen må det arbeides grundig med. Det er viktig å fange tilhørernes interesse med en gang. Foredragsholderen må gjøre dem spente. En god vits eller en humoristisk bemerkning kan gi en god stemning. En kort personlig fortelling kan også gjøre folk forventningsfulle. Innledningen må være fengende og kort. Det er også lurt å gjemme et overraskende, tankevekkende eller morsomt poeng til **avslutningen**. Avslutningen må utformes slik at forsamlingen skjønner at nå har taleren sagt det han hadde på hjertet.

Mellom «hodet» og «halen» på foredraget kommer hoveddelen, «kroppen». Jobb grundig med denne delen slik at den ikke blir for lang. Kort og godt er bedre enn lang og kjedelig.

Husk også: Det er kort veg fra ha-ha til a-ha! Humor er et kjærkomment «krydder» i alle sammenhenger.

4 Innøving av foredraget

Foredraget bør læres nesten utenat. Foredragsholderen må ikke være avhengig av manuskriptet under foredraget. Men det er trygt for han å vite at manuskriptet ligger på talerstolen. Foredragsholderen kan bare kaste et blikk på nøkkelordene for å huske innholdet. Under innøvinga kan kassettspiller eller video være til god hjelp. Spill inn, lytt og kontroller hvordan framføringa virker. Klassekamerater og andre kan også være prøvepublikum og komme med gode råd.

5 Framføring av foredraget

Her kommer det seks punkter som kan være nyttige å merke seg for en foredragsholder:

- a Gå rolig fram til talerstolen. Se på forsamlingen før du begynner å snakke. Tilhørerne får roe seg for å lytte, og du får konsentrere deg om din oppgave.
- b Stå rolig og naturlig. Unngå bevegelser som distraherer og som flytter tilhørernes oppmerksomhet bort fra emnet du snakker om.
- c Snakk enkelt og naturlig, tydelig og ikke for fort. Varier stemmebruken slik at du ikke blir monoton. Unngå «pauselyder» som «eeee», «åååå» og lignende. Dersom du må bruke vanskelige ord, må du forklare dem.
- d Få øyekontakt med tilhørerne. La blikket gå rolig fra den ene til den andre slik at alle får følelsen av at du snakker nettopp til henne eller han. Snakk for all del ikke til vinduet, taket eller golvet.
- e Legg merke til hvordan tilhørerne reagerer. Er det noe som tyder på at du bør snakke høyere, saktere eller tydeligere? Husk at du vet mye mer om emnet enn tilhørerne. Gi dem tid til å fordøye stoffet som du legger fram.
- f Bruk gjerne hjelpemidler som passer for emnet. Det gjør det lettere for tilhørerne å følge med. Du kan vise bilder og gjenstander. Du kan bruke tavle, skriftkaster, flipover, video eller andre høvelig hjelpemidler. Men du må sørge for at disse er ferdig innstilte, og at de fungerer. Lykke til!

Klassen vurderer foredraget

Det er enklere å vurdere et foredrag dersom en har et skjema å gå ut fra. Her er et forslag. Drøft foredraget på grunnlag av de utfylte skjemaene.

Foredragsholderens navn: _____

Foredragets tittel: _____

Vurder disse punktene:	Gi poeng fra 1 - 5
1 Innhold (interessant, lærte noe nytt) 2 Disposisjon (oversiktlig, naturlig oppbygging) 3 Språket (lett å forstå, variert, flytende) 4 Stemmen (klar, tydelig, styrke, tempo) 5 Kontakt med tilhørerne (god blikkontakt) 6 Opptreden (rolig, naturlige bevegelser)	
Poengsum	

Oppgaver om foredrag

1 Skriv på grunnlag av det du nå har lest om foredrag ei liste med gode råd til foredragsholderen. Skriv korte punkter og nummerer dem etter den vekt du legger på hvert punkt.

2 Drøft listene i klassen og bli enige om ei felles liste.

3 Et godt foredrag eller en tale er sammenlignet med en feit makrell: En spiss snute, en kjøttfull kropp, og til slutt et lite snertent slag med halen. Diskuter hva som menes med de tre punktene som er satt opp her.

4 Dere har sikkert lagt merke til uvaner hos folk som opptrer (på møter, i radio, på fjernsynsskjermen, på talerstolen osv.) Nevn slike uvaner. Prøv å unngå dem selv.

5 Hva mener dere om innledninger som disse:

«Jeg er ingen taler —»

«Dessverre har jeg ikke fått tid til å forberede meg —»

«Egentlig burde jeg ikke har tatt på meg dette —»

Har dere hørt flere uheldige innledninger? Fortell.

6 Forslag til korte foredrag

a Klipp korte, interessante notiser fra aviser og ukeblad. Fortell om dem i klassen.

b Fortell om mennesket bak et gatenavnskilt, en byste eller et minnesmerke i lokalsamfunnet.

c Fortell hvordan du lager favorittretten din og hvordan du serverer den.

d Dette er en flott hobby! (Her skal du overbevise tilhørerne og gi dem lyst til å begynne med samme hobbyen selv. Hvilke virkemidler må du nå ta i bruk?)

e Denne boka bør du lese! (Les noen spennende utdrag, men avslør ikke poengene.)

f Foreslå emner til foredrag.

Myk opp framstillingsformen

Det er krevende å holde et foredrag som fenger. Dersom foredragsholderen ikke mestrer situasjonen, kan det hele fort bli kjedelig. Derfor bør vi være på jakt etter andre presentasjonsformer når vi skal formidle opplysningsstoff. Her er noen forslag:

* Stoffet framføres som en dialog, to personer veksler på å ha ordet.

* Bruk intervjuformen. Både intervjuobjektet og utspøreren må være grundig forberedt.

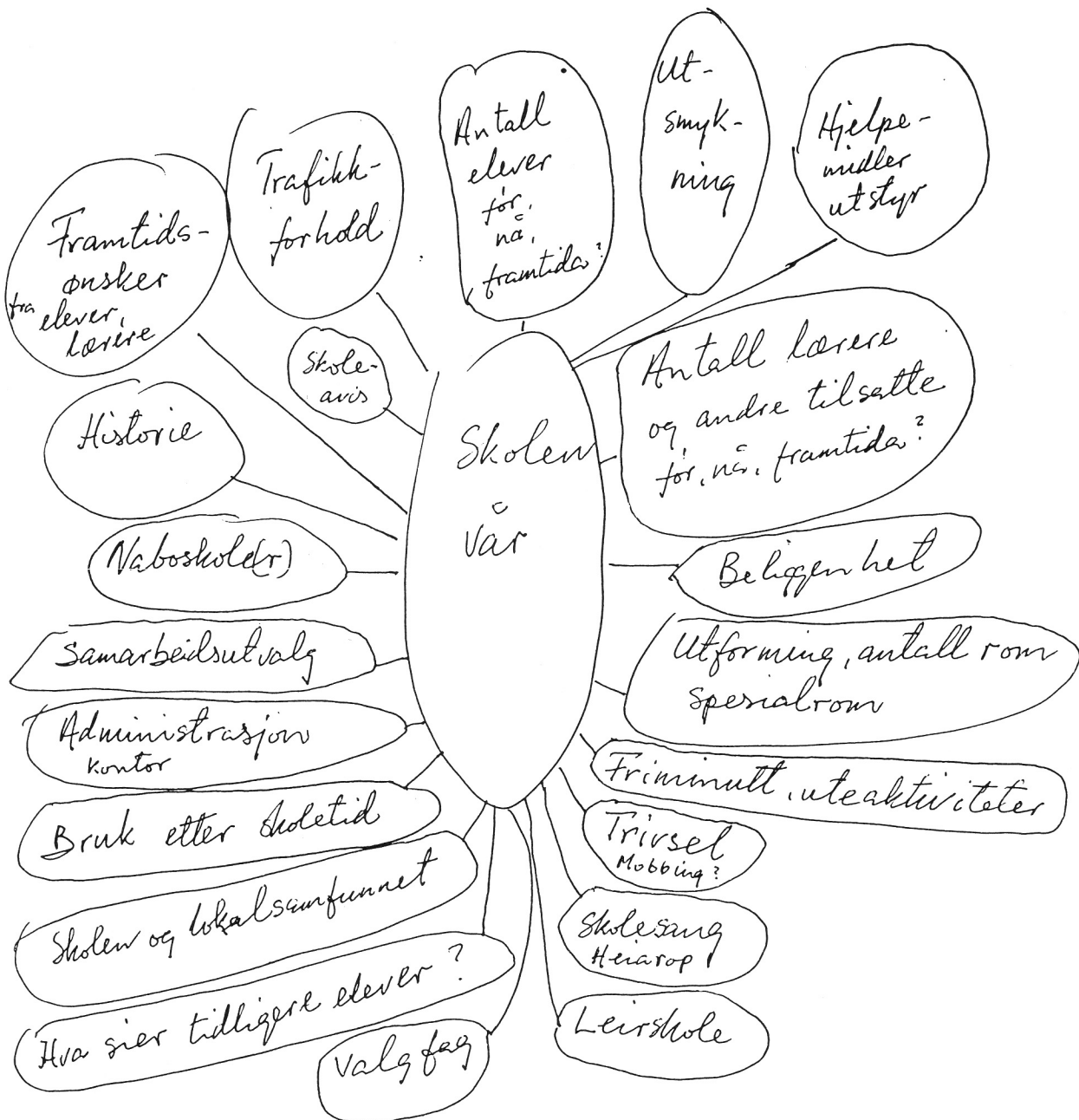
* «Jeg er eventyrfortelleren Peter Christen Asbjørnsen. Dere har sikkert sett bilde av meg på 50-kroneseddelen. Jeg har levd et spennende liv. Nå skal dere høre.» I et slikt rollespill er det naturlig «å kle seg ut». Rollespilleren spiller en i historisk person. Gjør det levende og godt.

* Lag pressekonferanse. Et par elever setter seg grundig inn i et emne. Så innkaller de klassen til pressekonferanse slik som vi har sett det på fjernsynet. Etter en kort innledning om emnet kan «pressen» fyre løs med spørsmål. Husk: Pressefolka som møter opp, er godt forberedt.

Tankekartet - nyttig redskap i idefasen

Nedenfor står et eksempel på et tankekart. Når forslagene til stoff strømmes på i idefasen, er det tjenlig å notere ned momentene raskt, for eksempel på tavla eller på et lysark som ligger på skriftkasteren.

Etterpå kommer arbeidet med å disponere og vrake.

Mange arbeidsmåter må tas i bruk når stoffet skal innsamles. Når stoffet skal få en skriftlig eller muntlig form, har dere mange sjangrer å velge mellom. Bruk det store sjangerutvalget!

Når arbeidet til slutt skal presenteres, er det viktig å finne fram til passende og varierte presentasjonsformer. Lykke til!

Faget «Skolens og elevenes valg» krever rapportskriving

Skolens og elevenes valg (SOEV) er et nytt fag i grunnskolen etter L97. Elevene skal bruke 1,33 time per uke til dette faget. Som det framgår av læreplanen, er rammene meget vide for hva elevene kan velge å bruke denne drøye uketimen til:

«Elevenes valg ved den enkelte skole skal sikre et elevene får velge arbeidsområder og aktiviteter ut fra forutsetninger og interesser. Med økende grad av modenhet, og særlig på ungdomstrinnet, bør elevene selv være med på å utforme arbeidsplaner for de aktivitetene som velges.»

L97 side 332.

Det fins selvsagt mange måter å organisere denne «elevtiden» på. Ved Høknes ungdomsskole gir vi elevene «fri» en uketime for å gjennomføre denne «elevtiden». De undertegner en arbeidskontrakt med skolen om å utføre den aktiviteten som de har valgt. Aktiviteten kan være lagsarbeid, hobbyvirksomhet, sosialt betont arbeid, yrkestrening osv. Arbeidet utfører de når det i praksis passer best for dem. Et krav til aktiviteten må være at det er en utvikling i den. De må for eksempel følge et oppsatt treningsprogram, en studieplan osv.

For å erstatte timetapet som denne ordninga fører med seg, lar vi klasse- og elevrådsarbeidstimen etter en oppsatt plan «spise» tid fra de andre fagene. Eleven taper således ikke skoletimer på SOEV-ordninga vår. Lærerne utnytter elevenes «fritime» (6. time torsdag) til møter.

Elevene må i samarbeid med foreldrene knytte til seg en kontaktperson, f. eks. en idrettstrener, spillelærer, fritidsleder e.l. som har tilsyn med aktiviteten. Elevene forplikter seg til å skrive rapport fra SOEV. Klasseforstanderne er skolens tilsynspersoner, de leser også rapportene og har jevnlig samtaler med elevene om aktivitetene. De prøver også å trekke de erfaringene som elevene får, inn i skolearbeidet. Slik oppmerksomhet virker motiverende. Rådgiver koordinerer SOEV-virksomheten.

Etter som SOEV-ordningen er helt ny fra høsten L97, regner vi med en del justeringer underveis. Erfaringene som vi gjør i år, vil da føre til forbedringer i de kommende skoleår.

Norsklæreren gjennomgår ved skoleårets start sjangeren rapportskriving. Vi har funnet det hensiktsmessig å bruke et rapportskjema i startfasen. Elever som ønsker å skrive en mer selvstendig rapport, kan bruke rapportskjemaet som momentliste. Elever som går sammen om en aktivitet, kan gjerne utarbeide en felles rapport, men hver elev skal ha sin egen rapportbok. Elevene kan søke om å få slå sammen en del uketimer og gjøre en storinnsats f.eks. en gang per måned. Likeens kan aktiviteten oppdeles i sommer- og vintersysler o.l. Mange slike spørsmål vil vi sikkert få anledning til å drøfte med elevene i løpet av skoleåret.

På den følgende siden står et forslag til rapportskjema for SOEV.

Rapportskjema

fra _____ klasse: _____

Rapportmottaker på skolen: _____

Min voksne kontaktperson er: _____

1 Rapport nr. _____ Dato for rapportskriving: _____

2 Denne rapporten gjelder for tidsrommet: _____

3 Min aktivitet under elevenes valg er: _____

4 Hvor utfører du din aktivitet? _____

5 Gjør greie for hvor ofte du utfører din aktivitet: _____

6 Hva har du arbeidet med/trent på i denne rapportperioden?

7 Hvilke resultater/ferdigheter har du oppnådd? _____

8 Hvem har du samarbeidet med? _____

9 Hvordan er kvaliteten av samarbeidet? _____

10 Hvordan er du fornøgd med resultatene du har nådd i siste periode?

11 Hvilke planer har du for kommende periode?

12 Hva kan du bli bedre i? _____

13 Hva kan du gjøre for å bli bedre? _____

14 Fakta om min aktivitet: (Bruk gjerne oppslagsbøker.)

15 Andre opplysninger:

Sted: _____ Dato: _____

underskrift av voksen kontaktperson

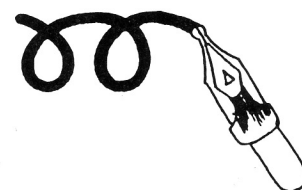
elevens underskrift

eller en av elevens foresatte

Klasseforstanders notatfelt: _____

Ta øvingstimer med ordlista

– det lønner seg

Dersom ordlista virkelig skal bli et godt arbeidsredskap for deg, må du kunne bruke den raskt og effektivt. Derfor vil du ha nytte av å ta ei øvingstime med ordlista nå og da. (Lær deg hva forkortingene i ordlista betyr.)

Ei god ordliste viser deg

- 1 hvordan orda skrives, 2 hvordan orda bøyes, 3 hvordan orda uttales,
- 4 hva vanskelige ord betyr. Dessuten bør ordlista inneholde synonymer og forklaringer.

154 sprell

sløndart

sprell -et II – *sprelling*
 sprelle -al-et/sprelle har -al-et/sprell
sparked, kave, fekte
 spreng -le har -t *splintre, bryte (opp)*
 sprell -en/-et II – *byks, jump, kast, hopp*
 sprelle spratt har spreltet *fare opp, skvette;*
spire, gro, skyte Per spratt over gjerdet
 sprelle (opp) -al-et har -al-et *snitte, skjære*
opp, sløye; åpne Liv sprelta/spreltet opp
 den gamle blusen
 sprellen -t sprellne *sprek, sprelsk*
 sprike -le har -t *skreve, stritte*
 spring -en *kran, tappekran*
 springar -en *dans*
 springe sprang har sprunget *lope, renne, ile,*
fare, haste, jage, trave; sprekke, briste,
revne; gå i lufta, eksplodere
 sprinkel -en II *sprinkler, sprinklene* *sprosse,*
spile, spildre sprinkelverk
 sprinter -en II -e[r], -ne *kortdistanseloper*
 sprit -en *brennevin, spiritus*
 sprosse -al-en *sprinkel, spile, list*
 sprudle -al-et har -al-et *stråle, sprute, velle,*
bruse, perle
 sprut -en *skvett, sroyt, dusj*
 sprute -al-et har -al-et *skvette, sprayte, dusje*
 sprø sprøtt sprø(e) *skjør, gal*
 sprøyt -en/-et *sprut, dusj*
 sprøyt -et *løys, tull, tullprat, vrov, vås, lov*
 sprayte -al-en *hagesprøyte*
 sprayte -al-et har -al-et *spyle, vanne, dusje*
 språk -et II – *mål, tungemål*
 spuns -et II – *tapp*
 spurt -en *sluttspurt, finish*
 spurte -al-et har -al-et *sprinte, springe*
 spurv -en
 spūtnik -en *satellitt*
 spy -et *oppkast*
 spy -dde har -dd *kaste opp, brette seg*
 spyd -et II – *spyd*
 spydig -e *spotsk, hånlig, bitende, ironisk,*
giftig, infam, sarkastisk
 spyle -le har -t *skylle, sprayte, vaske*
 spyll -et II –
 spyllte -al-et har -al-et
 spæl -en *hale, spord* spælsau
 spøk -en *marssomhet, skjemt*
 spøke -le har -t *ha moro, skjemte, fleipe,*
skoye, ljase, toyse; gå igjen
 spøkelse -et II -er *skromt, gjenferd,*
gjenganger, dødnig
 spørre spor spurte har spurt *be, forhøre seg,*
stille spørsmål, fritte, intervju,
eksaminere
 sporrer -en II -e[r], -ne
 spørs det spørs
 spørsmål -et II – *forespørsel; sak*
 spott ikke det spott = ikke det spor
 spå -dde har -dd *gjette, gisse, tippe, forutsi*
 spådom -men II -mer, -mene *forutsigelse,*
varsel, profeti

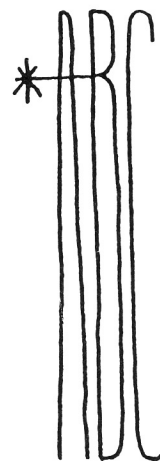
sta sta(e) *stri, stiv, trassig, ubøyelig, egen,*
gjenstridig, steil, stivbeint
 stab -en *personale*
 stabbe -en *kubbe; plugg*
 stabbe -al-et har -al-et *humpe, stavre, vralte*
 stabbur -et II – *stabburspolse*
 stabeis -en *stridbukke, vrompeis*
 stabel -en II *stabler, stablene*
 stabil -t -e *stø, fast, varig, likevektig,*
uforanderlig, konstant
 stabilisere -te har -t *festne, konsolidere*
 stabilitet -en *støhet, likevekt, fasthet*
 stable -al-et har -al-et *legge i stabel*
 stad -en II *steder, sledene by*
 stadfeste -al-et har -al-et *godkjenne,*
bekrefte, sanksjonere, tillre
 stadle -en *steg, trinn, avsnitt, periode,*
stadium
 stadig -e ofte, nesten alltid, uavbrutt, støtt,
ustanselig, i ett kjør
 stadion -et II -l -er *idrettsbane*
 stadium stadiet II *stadler, stadla/stadiene*
stadie, periode, etappe, epoke, steg, trinn,
avsnitt, fase, nivå
 stadslysius -en offentlig lege i by
 stafett -en *stafettløp, budstikke, ilbud*
 staffasje -en *dekorasjon, pynt, bakgrunn,*
utstallering, utsmykning
 staffeli -et II -l -er *malerstativ*
 stagflasjon -en *stagnasjon og inflasjon*
 slagge -al-et har -al-et *roe, berolige, stanse,*
stoppe, dempe, mildne
 stagnasjon -en *stillstand, dødvann*
 stagnere -le har -t *stanse, stoppe (opp), ikke*
utvikles, bli stående stille
 stake -en *stang, påle*
 stake -al-et/-te har -al-et/-t
 stakitt -en/-et II -l -er *gjerde*
 stakk -en *skjort; (høy)såle*
 stakkar -en *reddhare, kujon; stymp*
 stakkarlig -e *ynkelig, miserabel, pysete*
 stakkato *hakkete, stotvis*
 stakkånd, ei *stakkåndet -e/stakkåndede*
kortpusten, andpusten, heseblesende
 stall -en
 stam stamt *slamme*
 slamme -en *rase, slekt, ætt; trelegg, stakk*
 slamme -al-et har -al-et *være stam;*
stotre
 stamn ei stavn -en *stevn*
 stamp -en *balje, avskjæring*
 stampe -al-et har -al-et *presse, trampe;*
pantselle
 stand -en *monter, utstillingsskap*
 stand -en II *stender, stendene etat, klasse,*
samlingsgruppe, sosialgruppe
 stand være i stand = være i orden
 standard -en *monster, norm; kvalitet*
 standardisere -te har -t *systematisere,*
ensrette; lage standard
 sløndart -en *lane, banner*

Fra Knappen - Thoresen: Ordliste for ungdom (Aschehoug 1992)

Hvor lang tid trenger du for å svare på disse 17 oppgavene?

Skriv antall minutter som du tror du vil bruke. _____

(Alle orda som det spørres etter her, finnes på ordlistesida merket 154.)

1 Fem av de ti orda i ramma er feil skrevet. Stryk over orda med feil i.

interjuve, stakkato, staffeli, staffett, sputnikk, stabbur, dursje,
skjørt, misseralbel, standard

2 Finn norske ord for disse fremmedorda:

a stadion, b staffeli, c stakkato, d stabil, e stagnasjon

3 Hvilke to kjønn har substantivet sprosse? _____

4 Nevn et verb på ordlistesida som har sterk bøyning. _____

5 Substantivene sprøyt, stakk og standard har alle to betydninger. Forklar.

6 Hva er en spuns? _____

7 Finn fremmedord for disse norske ordene: a stillstand, b pynt, c fane

8 Finn et ord på ordlistesida som kan skrives på to måter. _____

9 Finn et synonym til ordet pantsette på ordlistesida. _____

10 Finn synonymer til substantivet kujon. _____

11 Hva betyr verbet å gisse? _____

12 Finn minst ett adjektiv på ordlistesida. _____

13 Finn et norsk ord for substantivet monter. _____

14 Hva er en satelitt? _____

15 Nevn de to **ledeordene** på denne ordlistesida. _____

16 Forklar hva et ledeord er og si hvilken nytte vi har av ledeorda.

17 Hvilket av disse orda hører **ikke** heime på denne ordlistesida?

Stamp, spydig, statue, sprinter _____

Hvor mange minutter brukte du for å svare på oppgavene? _____

Skriveoppgave:

Lukk øynene. Sett blyantspissen ned på ordlistesida. Det ordet som blyantspissen peker på, skriver du på linja nedenfor. Gjenta denne pekingen til du har åtte forskjellige ord på linja.

Skriv nå en kort **tekst** der du bruker orda som du har skrevet ned på linja. Du kan selv velge hvilken sjanger du vil bruke. Her er noen forslag til sjanger: Dikt, fortelling, etterlysing, eventyr, sketsj, annonse, plakat osv.

Tema: Eventyr

Askeladden og de gode hjelperne

Forslag til muntlig/skriftlig arbeid etter at du har lest eventyret: Askeladden og de gode hjelperne

Eventyret står i mange lesebøker og eventyr-samlinger.

A. Hva leste du?

1. I folkeeventyrene går vanligvis en rekke kjente personer igjen. Hvilke kjente eventyrpersoner møter vi i dette eventyret?
2. a) Hvorfor mislyktes Per og Pål da de skulle prøve å bygge skipet?
b) Hvorfor lyktes det for Askeladden?
3. Hjelperne som Askeladden tok om bord i skipet, hadde alle spesielle ferdigheter. Nevn de ferdighetene som hver av hjelperne hadde. Svar gjerne punktvis.
4. Hvilke oppgaver løste hver av hjelperne da de kom til kongsgården? Svar gjerne punktvis.
5. Hvorfor viser kongen motvilje mot å gi prinsessen til Askeladden?

B. Emner å samtale om

1. Et eventyr skal fortelle om fantastiske hendinger. Hva synes du er det mest fantastiske i dette eventyret? Grunngi svaret.
2. I eventyret får vi innblikk i holdninger hos noen av personene. Nevn eksempler på holdninger som vi i dag ville sagt var diskriminerende. Grunngi svaret.
3. Eventyrpersonene er som regel enten vonde eller gode. Nevn «gode» og «vonde» personer fra dette eventyret. Hvordan avslører hver av disse personene at de er gode eller vonde?
4. Hvordan ble folket i landet gjort kjent med kongens ønske om å få en spesiell båt? Hvordan ville en moderne konge ha kunngjort sine meldinger til innbyggerne i landet, tror du?
5. Noen eventyr slutter med: «Snipp, snapp, snute...» Nevn eksempler på andre «sluttformler». Hvorfor er det vanlig med slike faste sluttformler, tror du? Hvilken virkning har disse formulene på den som leser (hører) eventyrene?

C. Du er journalist/radioreporter

Som journalist/radioreporter med god teft for nyheter er du på kongsgården når Askeladden og hjelpene kommer med skipet. Lag en avisnotis/radioreportasje om denne hendingen.

D. Velg en av disse oppgavene:

1. Skriv et eventyr der en del av de faste eventyrpersonene medvirker, men der slutten er ulik den vi vanligvis kjenner fra folkeeventyrene. Lag selv en kort og god overskrift.
2. Tenk deg at du får treffe en av de kjente eventyrpersonene. Skriv et intervju med vedkommende der eventyrpersonen forteller om seg selv og gir uttrykk for sitt syn på problemene han/hun møter i eventyrverdenen. Lag selv overskrift.
3. Trollet besøker en moderne storby. Skriv en skildring av denne hendingen. Overskrift: Trollet på bybesøk.

E. Ordkunnskap

Fra eventyret plukker du ut minst seks ord, som du tror en sjuåring ville ha vansker med å forstå. Forklar ordene på en slik måte at sjuåringen vil forstå dem.

F. Forsvar en påstand – diskuter

Velg *en* av disse oppgavene:

1. Finn argumenter som forsvarer påstanden: Eventyr er godt og nyttig lesestoff for barn.
2. Finn argumenter som forsvarer påstanden: Eventyr er skadelig lesestoff for barn. Ett eller flere av innleggene kan danne utgangspunkt for diskusjon i klassen.

G. Dramatiser

Velg ut en del av dette eventyret, og lag hørespill eller skuespill av det.

H. Brev

Askeladden skriver et brev til brødrene eller foreldrene sine og inviterer dem til bryllup på kongsgården. Skriv brevet slik du tror det vil lyde.

I. Vise/slagord

Tenk deg at du som en slektning eller venn av Askeladden eller prinsessen er invitert til bryllup. Du vil gjerne overraske gjestene med en bryllupssang eller et rop (slagord). Hvordan vil produktet ditt lyde?

J. Plakat

Kongen lager en plakat der han inviterer folket på slottet til bryllup. Du bestemmer tid, møtested, antrekk m.m. og lager plakat der innbydelsen står.

K. Mime

Uten å bruke ord skal du framstille en av eventyrpersonene for resten av klassen/gruppen, som skal gjette hvilken person du «spiller».

L. «Eventyrtoppen» – rundspørring og diskusjon

1. Hvilket eventyr liker klassen din best? Lag en enkel undersøkelse. Foreta gjerne undersøkelser på noen andre klassetrinn også.
2. Hvilken av eventyrpersonene kunne hver enkelt klasse ha tenkt seg å være? Lag en enkel undersøkelse (gjernonym). Diskuter resultatene av undersøkelsene.

Norsknyttts midtsider

Elevdikt

Matpakkevers

Firkanta pakke
heimlaga, grå -
fire skiver
med brunost på.
Pe-er

Alle lærerne

Alle lærerne
skjente på Nille
Hun skravlet i timen
Satt aldri stille
Siv

Foran speilet

Jeg ser ikke
ut.
Jeg ser heller
ut
gjennom vinduet.
ef

Dumt

Opp klokka sju.
Springe føttene av seg
for å rekke bussen.
Lese lekser.
Lese lekser.
Kommer på skolen
- søren også.
Det er lørdag.
Odd

Gåte

De beste vennene mine
er rare.
Noen er runde.
Noen er firkantet.
Gjett hvem de er.
Riktig
- pengene mine.
Lise

Diktet

Diktet er skrevet,
leksa er gjort.
Snart er en ny dag,
tida går fort.
ab

Framandord

Allegori -
er det ikkje
dongribuksar?
Det er noko
alle går i.
Mads

Natur

En sol
En blomst
Et tre
En fugl...
... og ei gravemaskin
Peer

Fjell og fjord

Vide vidder
hvite tinder
dype daler
fiskerike vann
- fins dette i morgen?
Frank

Hva sier månen?

- Vi har alle
våre problemer,
sier månemannen.
Han titter ned
i senga mi
og ser
gråteansiktet mitt:
- Du har
kjærighetssorg.
Og jeg er
full i dag.

Januardrøm

Fiskepuddinghud
under
skjorter,
gensere
og boblejakker
lengter etter
myggstikk.
Roy

Forureining

Naturen i dag
eig vi i lag.
Folk køyrer bil,
sit med eit smil.
Tenkjer ikkje på
korleis dette skal gå
Björg

Høstdikt

Myrorna har gått till vila
i sina bruna pyramider.
Skogen står stilla
i sin evigtgröna prakt.
Lotta - klasse 4

Etter regn

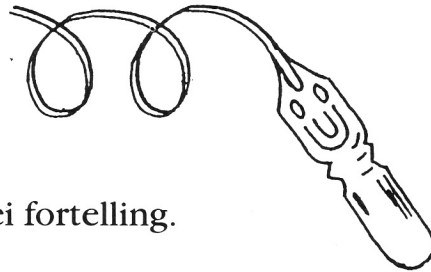
På gressplåner ligger piger
og tar solbad.
Drenger kigger over hækken
og deres øjne bliver store
som tekopper.
Karen 5. klasse

Lagkamerat Lars

Må du få mange dager gode
på vår felles klode.
Må du få skuddfot som stål
så du kan skåre mål.
Din venn Martin

Oppgaver til elevdikt

- 1 Diktene fordeles på grupper, hver på tre elever, elev A, elev B, elev C. Elev A leser diktet høyt, elev B følger med i teksten, elev C lytter. Så byttes rollene - slik at alle tre får prøve seg i alle rollene.
- 2 Diskuter på gruppene hvordan diktet bør leses slik at innholdet og stemningen kommer godt fram. Finn varierte måter å lese diktet på, for eksempel korlesing, veksellesing o.l.
- 3 Lag ei opplesningsstund i klassen: Alle leser «sine» dikt, dvs. at alle dikt leses tre ganger.
- 4 Hvilke tre dikt likte du best? Skriv dem ned i prioritert rekkefølge og begrunn valgene dine.
- 5 Skriv ned noen ord eller ei linje som du likte spesielt godt. Begrunn valget ditt.
- 6 Oversett
 - a - det danske diktet til bokmål.
 - b - det svenske diktet til nynorsk
 - c - et av nynorskdiktene til bokmål
 - d - et av bokmåldiktene til nynorsk
- 7 Ta utgangspunkt i ett av diktene og skriv ei fortelling.
- 8 Skriv med utgangspunkt i et av diktene en avisnotis.
- 9 Lag ei tegning eller en tegneserie i tilknytning til et av diktene.
- 10 Studer diktene og skriv eksempler på følgende litterære virkemidler:
 - a gjentakelse
 - b sammenligning
 - c metafor
 - d besjeling
 - e dobbel betydning (homonym)
 - f bokstavrim
 - g kontrast
 - h enderim, skriv ned rimorda
- 11 Skriv noen kortdikt selv. Du kan gjerne «låne» ideer eller noen ord fra diktene på elevdiktsida. Lag gjerne fargeglade tegninger til. Diktene kan samles i klassens diktbok.

Kriterier for vurdering av lærebøker L97

A Er boka tilpasset L97?

Inneholder boka mer/mindre stoff enn planen forlanger?

B Er framstillinga tilpasset årstrinnet?

Stoffvalget, eksemplene, oppgavene m.m.

C Oppgaver, høvelig mengde, variasjon, språklig utforming

D Illustrasjoner, bilder

E Innholdsregistrer, er boka lett å finne fram i?

F Solid innbinding, høvelig format?

G Pris

H Er språket tilpasset årstrinnet?

I Kjønnssroller (Line og Lars)?

J Tiltalende inntrykk (tittel, forsidebilde, baksidetekst)

K Kvaliteten av lærerveiledninga

L Forlag/forfattere

M Utvalg av tilleggsstoff - hefter, lydkassetter, CD m.m.

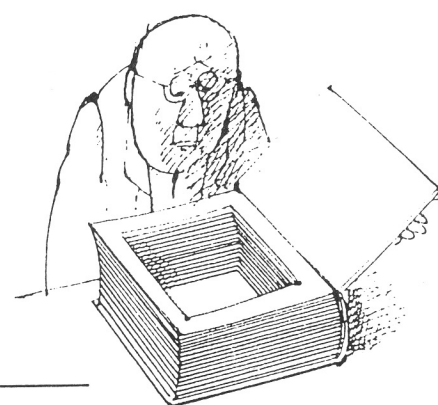
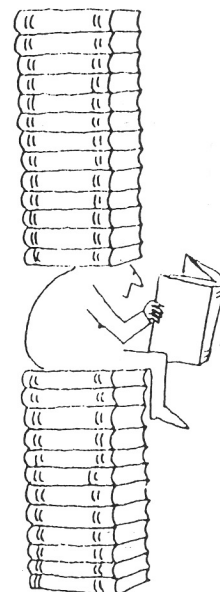
N Litterære eksempler som er innflettet

O Oppfølging av verket i 9. og 10.

P Andre momenter (spesifiser) _____

Hvilke tre momenter vil du prioritere
når du skal velge lærebok (bokpakke)?

Husk: Det viktigste elevene skal lære i norsk, er å *skrive* norsk så klart, naturlig og korrekt som mulig. Gode skriftlige ferdigheter beriker også det muntlige språket. Undersøk om læreboka gir elevene gode muligheter til å utvikle de skriftlige ferdighetene på best mulig vis.

1 Fröken frågar i skolan:

– Nå, Kent, kan du ta ut satsdelarna i den här meningen: «Anders vill inte ha tårtan.» Vad är Anders i dette fallet?

– Inte riktigt klok.

2 Kanibalen besökte sin granne för att se på dennes nyförvärate frysbox. Han blir mycket imponerad och frågar:

– Hur mycket rymmer den?
– Jag vet inte så noga, men dom två som bar hit den fick i alle fall plats.

3 Läraren trött:

– Lisa, lyssnar du aldrig til samvetet?

– Nä, vilken kanal är det på?

4 – Är inte din far hemma?

– Jodå. Han är ute i lagårn hos grisarna. Det är han som har röd mössa på sej.

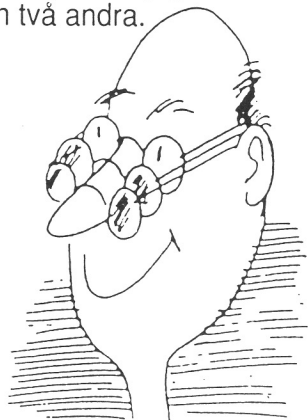
5 – Pappa, kan du skriva i mörker?

– Ja visst, min pojke. Varför frågar du det?

– Jo, skulle du vilja skriva under mitt betyg?

6 – Varför har ni tre par glasögon?

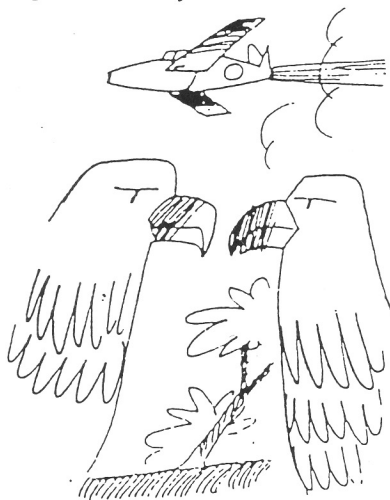
– Jo, ett par har jeg når jag läser, ett par når jag arbetar och ett par når jag leter efter dom två andra.

7 Doktorn till en liten skolgosse vid läkarundersökningen:

– Har du några besvär med öronen eller näsan?

– Ja, dom är alltid i vägen når jag tar av tröjan, svarade gossen bekymrat.

8 Två örnar satt på en klippa då ett jetplan flög förbi.

– Den hade bråttom du, sa den ena örnen.

– Skulle inte du också ha det om du hade eld i stjärten?

9 Två bilister möts på en alpväg utan möjlighet att komma förbi verandra. En måste alltså backa men ingen är villig. Den ena vevar ner rutan och skriker:

– Jag backar minsann inte för en idiot!

– Men det gör jag, svarar den andre och backar.

10 Två hästar gick och betade i lugn och ro i en hage.

Plötsligt kom en annan häst mot dem i full galopp och gnäggade högt:

– Kuta genast, grabbar, traktorn har gått sönder!

11 – Trist tillställning det här - ska vi gå?

– Tyvärr inte. Det är jag som är värdinnan.

12 Den lilla musmamman var ute och gick med sina barn. Plötsligt mötte de en stor katt. Musmamman reste sig på bakbenen och pep: - Vov, vov, vov! Katten lomade då bort och musmamman sa till barnen: - Där ser ni vilken nytta man har av att vara språkkunnig!

Oppgaver til SVENSKE SMIL

1. Hvor hører overskriftene hjemme?

Her er overskriftene til vitsene på vitsearket. Hvilken vits hører hver av disse overskriftene til?

- a. Ekte hestekrefter
- b. Plages med nesen og ørene
- c. Stor fryseboks
- d. Underskrift i mørket
- e. Rygget for en idiot
- f. Ild i stjerten
- g. Grammatikk og bløtkake
- h. Samvittighets-kanalen
- i. Far har rød lue
- j. Briller til alt
- k. Pinlig for vertinnen
- l. Nyttig med språkkunnskap

2. Ordjakt 1

Oversett disse svenske ordene til norsk. (Alle de svenske ordene her er forskjellige fra de norske.)

a) glasögon	e) backa (verb)
b) betyg	f) pojke
c) bråttom	g) gosse
d) tyvärr	h) tårtan

3. Ordjakt 2

Finn norske ord som svarer til disse svenske ordene. (Her er de norske og svenske ordene nokså like.)

a) frysbox	e) satsdelerna
b) stjärten	f) gnäggande
c) samvetet	g) språkkunnig
d) jetplan	h) tillställning

4. Finn norske uttrykk

Finn norske uttrykk som svarer omtrent til disse:

a) i lugn och ro	d) har du några besvär
b) kuta genast!	e) hur mycket rymmer den?
c) har gått i sönder	f) iomade bort

5. Forklar nærmere (svar på norsk)

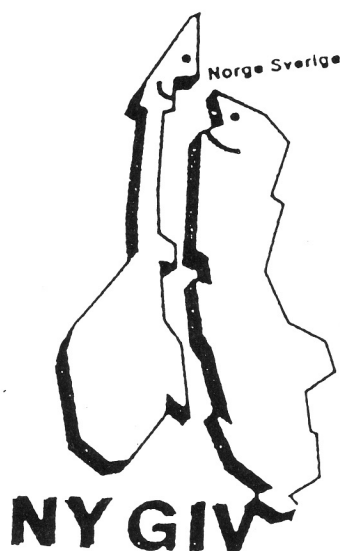
1. Hvorfor fikk hestene som gikk på beite det travelt med å komme seg vekk?
2. Hvorfor var en av bilene i vits nummer 9 nødt til å rygge?
3. Hvorfor ønsket gutten i vits nummer 5 underskrift i mørke, tror du?
4. På hvilken måte hadde gutten i vits nummer 7 plager med ørene og nesen?

6. Oversett

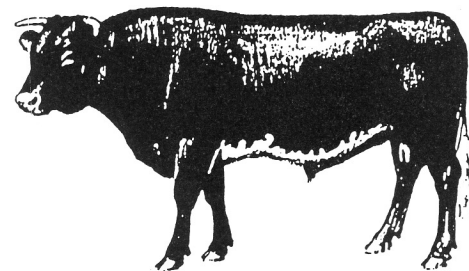
Oversett minst to av tekstene til norsk.

7. Hørespill

Spill noen av tekstene inn på bånd – som hørespill på svensk. Presenter deretter hørespillene for andre grupper eller klasser.

Hovudemne: Synonym

Vassrett:

1. Logane, eldane
8. Antonym til *sjuke*
11. Stut, tyr
13. Blomsterbed/prisavslag
14. ---l = endefram, liketil
15. Gamle bokstavteikn
16. Arbeidsnedlegging
19. Til å bere varer i (bunden form)
21. Framfor hokjønnsord
23. Den største elva i Italia
24. Personleg pronomen i objektsform
26. Blæra, vabla
29. Bokstav nr. 18 og 13
31. Banka, rappa til (preteritum)
32. To like konsonantar
34. Månad
35. Reise, trekkje
36. Omsetjaren
37. Steinfrukter
39. Jentenamn
41. Bustad for fuglen (omvendt)
42. ---amen, ---tra, ---periment
43. Ei av dei lengste elvane i verda
45. Tal
46. Stad i Finmark
48. Realt, i orden
50. Romartal for 500
51. Antonym til *tom* (omvendt)
54. Forrædar
56. Ta, rana, røva
58. Fisk
60. Nr. 4 (bunden form)
62. Klokka
63. Alfabetnaboar
64. Lyd, tone, atterljom
67. Pengestykke
70. Land i Europa
71. Drep, kvel! (omvendt)
72. Orke, makte (omvendt)

Bruk dei store TRYKKBOKSTAVANE
når du løyser kryssord!

Loddrett:

1. Bra for magen med mat som 11 vassrett
innheld mykje slikt
2. Romartal for 50
3. Del av skodespel
4. Antonym til *svoltne*
5. Asbjørnsen og --- (norske eventyrsamlarar)
6. R + ----: arbeide med tal
7. Tre like vokalar
8. Morgonmaten
9. Overfall, tjuveri
10. Gror på marka (omvendt)
12. Skutene (båtane)
16. Stort rom
17. Plar rytteren gjere
18. Rett, feilfritt
20. Hovudstad i Europa
22. Gjer smeden
25. Himmellekamen/flyplass
27. Saka, spørsmålet, temaet
28. Hovudstad i Europa
30. Månad
32. Hylte, ropte
33. Antonym til *tidleg*
35. Kamp mellom to
38. Greitt, skikkeleg
40. Rot, uorden
44. Har barn fleire av (bunden form fleirtal)
47. Kammertonen
49. Mismodige, sørgjelege
52. Skrike, hyle
53. Arrestant
54. Fattigkvarter
55. Verdsdel
56. Alfabetnaboar
57. Lever, eksisterer
59. Alfabetnaboar
61. Antonym til *ingen*
64. *Bryggje*
65. *Luft* på engelsk
66. Agg, uvilje
68. Fint regn, duskregn
69. Fjernsyn (forkorting)

Bruk dei store trykkbokstavane (VERSALANE) når du løyser kryssord:

A B C D E F G H I J K L M N
O P Q R S T U V W X Y Z Æ Ø Å

Ordbøker gir god hjelp når du skal løyse kryssord.

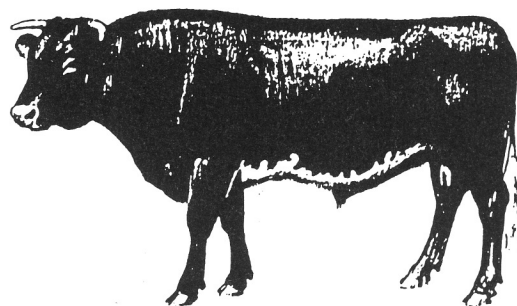
Norskryss 3 – 1997

Nynorsk

Hovudemne: Synonym

Nynorsk

Løysinga sender du til NORSK-NYTT v/Jon Hildrum,
Høknes ungdomsskole, 7801 NAMSOS innan 1. november
1997. Du deltek da i loddtrekninga om ungdomsbøker.

11 vassrett

Kva heiter

hovudpersonane?

Nedanfor står tekstutdrag frå fem
kjente songar. Skriv namnet på
hovudpersonane i kvar av desse
songane.

(To av namna er jentenamn.)

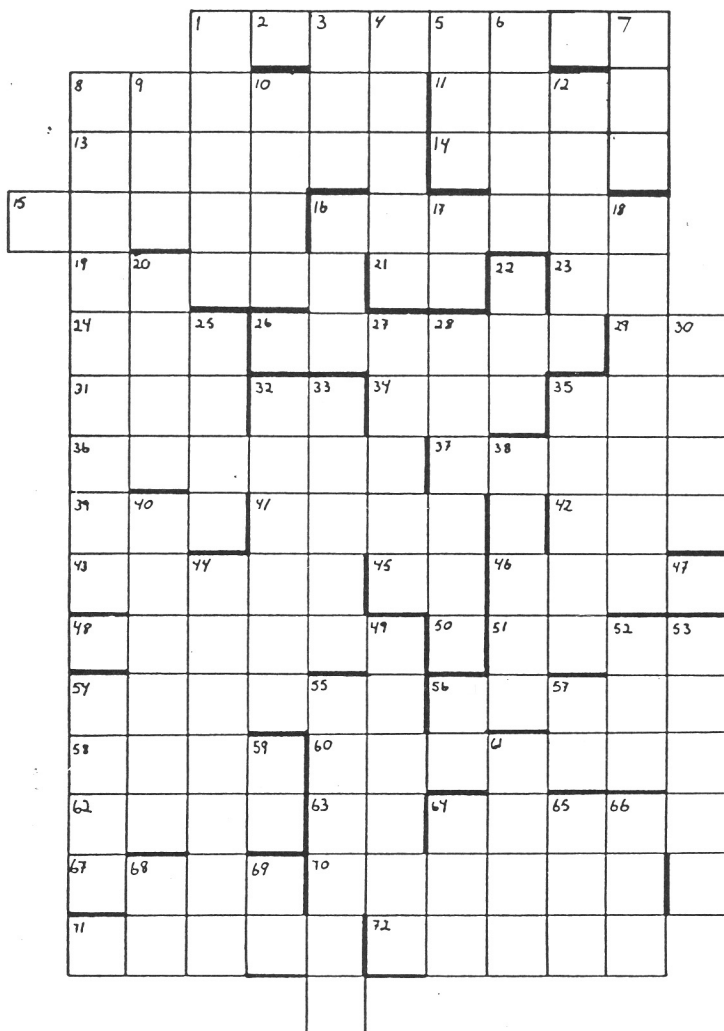
1. «Vi bur oppå ein plass der som
ingen skulle tru at nokon kunne
bu»

2. «No vil eg bort og gifta meg og
rydja med ein gard.»

3. «Han bytta bort kua fekk fela
igjen.»

4. «Har du sett min villa min Villa
Villekulle...»

5. «Å kjære mi Kari gjer pølsa di
feit.»

Namn: _____

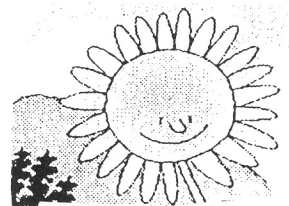
Klasse: _____

Skole: _____

Adresse: _____

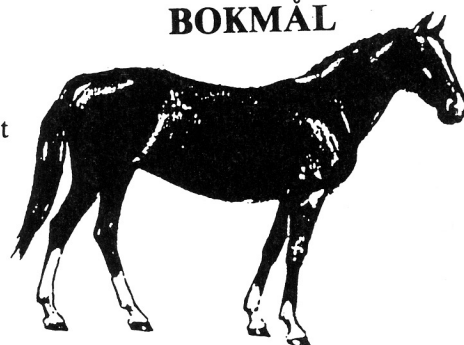
Kva syns du om vanskegraden på dette kryssordet? (Kryss av!)

☐ lett ☐ middels ☐ vanskeleg

25 loddrett

7 loddrett

Vannrett:

1. Landbruksutdannet person
8. Synonym til mas, slit
11. ----bærkrans, hedersbevisning til mesteren
12. Synonym til tanke, innfall
14. R---, guttenavn
15. Synonym til fane, banner
17. Sukkertøy
18. Høytidelige sanger
19. Idrettsmann/demper
20. Synonym til uthus, skur
21. Jentenavn
22. Synonym til uvel syk (omvendt)
23. Fruktene
25. Synonym til more seg (omvendt)
27. Synonym til forlikte (samde)
30. Synonym til kjedene
33. Synonym til gris (omvendt)
34. Gjør de fleste klokker
35. Synonym til lever, eksisterer
38. Der betaler du varene du kjøper
39. Jentenavn
41. Synonym til hygge seg, trives
42. Hestefjøs (omvendt)
43. Hale (på fuglen)
47. Synonym til fred, harmoni
48. Synonym til lånes
49. Høytidelig løfte
50. Synonym til ordne (senger)
51. Kringkastingsselskap (fork.)
52. Synonym til forsøker
56. Jentenavn
59. Billedgåte
61. Synonym til innholdsløs
62. Synonym til ordner, greier opp
63. Del av Bibelen (fork.)
64. Poststed 4460
65. Brutto – tara =
66. Bygde Arken
67. Fortellingene

Loddrett:

1. Bokstavrekken
2. Meningsmåling
3. Krypdyr i skogbunnen (omvendt)
4. Stort musikkinstrument
5. Tall
6. Guttenavn/spiss
7. Hunndyr
9. Synonym til hoier, hauker
10. Synonym til grunn, motiv (omvendt)
13. Dyrelære (fremmedord)
16. Synonym til sutre (gråte)
22. Høyeste offiser i forsvaret
24. Utettheter
26. Hjemmearbeid for skoleelever
28. Synonym til ufør, funksjonshemmet (fremmedord)
29. Fantastisk fortelling
31. Giftstoff i tobakk
32. Synonym til odde, utstikker i sjøen
36. Synonym til knitrer, krasler
37. Hanndyr
40. --- Henry, ungdomsbokhelt (omvendt)
44. Bor på Grønland
45. Synonym til avsløre, forråde
46. Synonym til kubus
53. Ødemark, f.eks. Sahara
54. Himmelretning/klesplagg
55. D----, bokføringsuttrykk
56. Synonym til kar, herre
57. Poststed 2670 og elv i Oppland (omvendt)
58. Hovedstad i Europa
60. Synonym til forstyrre
62. Kona til Finbeck

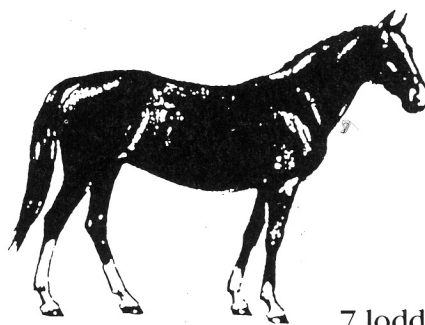
Bruk de store TRYKKBOKSTAVENE når du løser kryssord!

A B C D E F G H I J K L M N O
P Q R S T U V W X Y Z Æ Ø Å

NORSKKRYSS 3 – 1997

BOKMÅL

Når du har løst kryssordet sender du løsningen til
NORSK-NYTT v/Jon Hildrum, Høknes ungdomsskole,
7801 NAMSOS innen 1. november 1997.
Du deltar da i loddtrekningen om ungdomsbøker.

7 loddrett

Også denne oppgaven
må være rett utfylt om
du skal være med i trek-
ningen av ungdomsbø-
ker.

Sett inn navna
som mangler på de
åpne linjene:
(Forfatternavna
fins hulter til
bulten i ramma
nedenfor.)

1 _____ verden
av _____

2 Pelle og _____
av _____

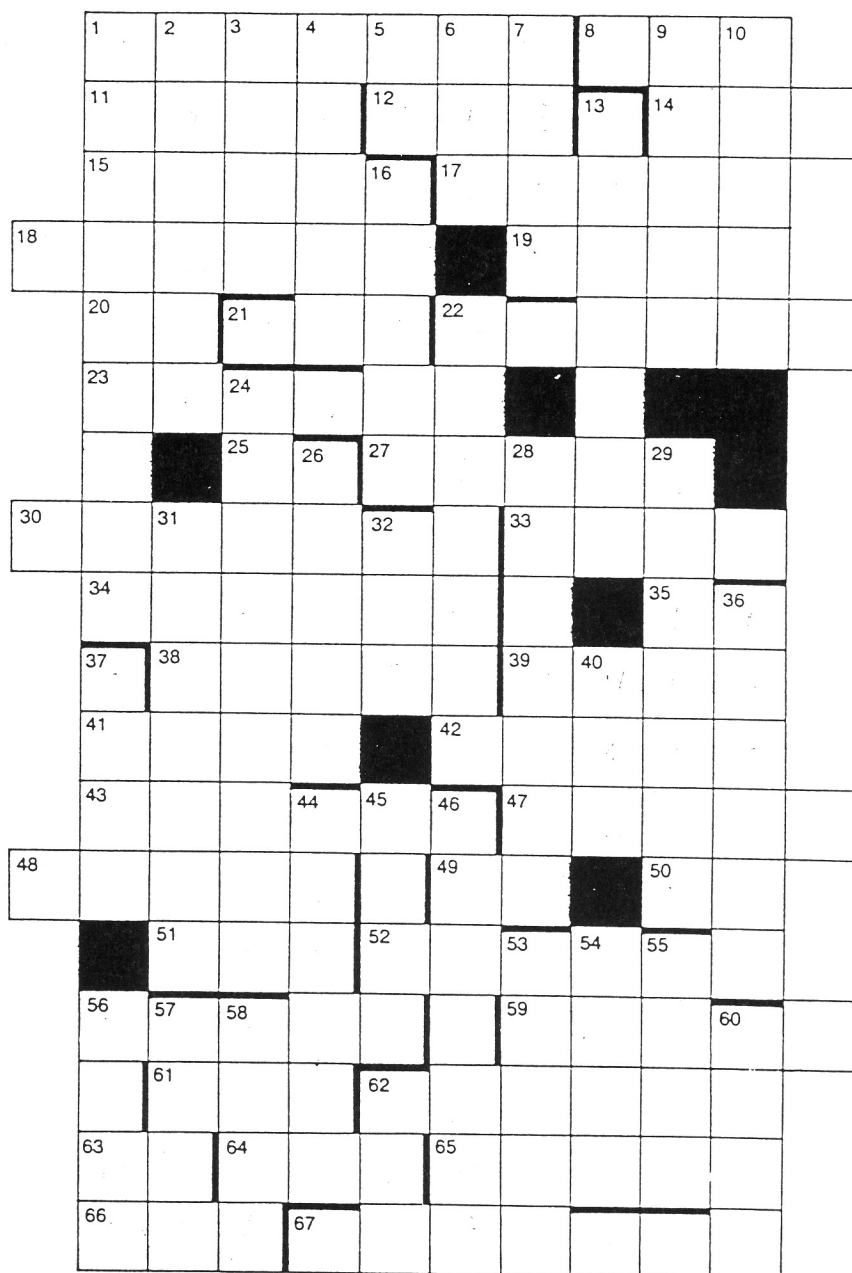
3 _____ Crusoe
av _____

4 Kristin _____
av _____

5 _____ Brumm
av _____

6 Hedda _____
av _____

Velg mellom disse
forfatternavna:
Daniel Defoe
Sigrid Undset
Henrik Ibsen
A. A. Milne
Jostein Gaarder
Ingvar Ambjørnsen

Navn: _____ Klasse: _____

Skole: _____

Adresse: _____

Tentamen i norsk hovedmål

Til eleven: Oppgavesettet består av to deler, del A og del B. Svar på spørsmåla i del A. Skriv tydelig nummer på svara dine. Du skal skrive en av oppgavene i del B. Skriv nummer og overskrift på oppgaven din.

DEL A: Sett deg inn i stoffet og svar på spørsmåla på den følgende sida.

Tekst 1:

FØRSTE KAPITTEL

Øyvind het han og gråt da han ble født. Men alt da han satt oppreist på morens fang, lo han, og når de tente lys på om kvelden, lo han så det sang, men gråt da han ikke fikk komme bort til det. «Av den gutten må det bli noe rart», sa moren.

Der hvor han ble født, hang det bare berg utover, men det var ikke høyt; furu og bjerk så ned, heggen strødde blomster på taket. Men oppe på taket gikk en liten bukk, som Øyvind åtte; han skulle gå der for ikke å tulle seg vekk, og Øyvind bar løv og gress opp til den. En vakker dag hoppet bukken over og bort i berget; den gikk ende opp og kom dit den aldri hadde vært før. Øyvind så ikke bukken da han kom ut etter non, og tenkte straks på reven. Han ble het over hele kroppen, så seg om og lydde: «Kille-kille-kille-killebukken!» - «Bæ-æ-æ-æ!» sa bukken oppe på bergkanten, la hodet på skakke og så ned.

Men ved siden av bukken lå en liten jente på kne. «Er den din, den bukken?» spurte hun. Øyvind stod med åpen munn og øyne, stakk begge hender i den kjolebuksen han bar. «Hvem er du?» spurte han. - «Jeg er Marit, mor sin unge, fela til far, huldre i huset, datter-datter til Ola Nordstuen på Heidegårdene, fire år til høsten, to dager etter frostnettene, jeg!». - «Er du det, du!» sa han og drog pusten; for han hadde ikke turt å slippe den så lenge hun talte.

«Er den din, den bukken?» spurte jenta opp igjen. - «Ja-ha,» sa han og så opp. - «Jeg har sånn lyst på den bukken - du vil ikke gi meg den?» - «Nei, det vil jeg ikke.»

Hun lå og spent med benene og så ned på ham, og da sa hun. «Enn når du får en smørkringle for bukken, kan jeg så få den?» Øyvind var av fattigfolk; han hadde spist smørkringle bare en gang i sitt liv

Tekst 2 Gravskrift over Digteren

Han aad og drak, var aldrig glad,
Hans Støvlehæle gik han skieve,
Han ingen Ting bestille gad,
Tilslidst han gad ei heller leve.

Johan Herman Wessel (1742-1785)

Tekst 3

Bjørnson, Bjørnstjerne (1832-1910) født i Kvikne, forf. og fremstående kulturpersonlighet i annen halvdel av 1800-tallet. I første del av forfatterskapet veksler B. mellom saga-dramaer. *Halte-Hulda*, 1858, *Sigurd Slembe*, 1862, og bondefortellinger, *Synnøve Solbakken*, 1857, *En glad Gut*, 1860. De er skrevet med nasjonalromantisk utgangspunkt, men særlig bondefortellingene har en friskhet og ekthet som på den tiden språklig fornyer no. prosa. I 70-årene tar B. oppgjør med kristendommen og uttrykker et positivistisk livssyn. Samtidig mer realistisk diktning, preget av moralsk problematikk og oppdragelsesspørsmål. *En fallit*, 1875, *Magnhild*, 1877, *Over evne I og II*, 1883, 1895. B. står kanskje sterkest for ettertiden som lyriker. *Ja vi elsker dette landet*, 1859/63. *Salmer I-II*, 1880. Nobelprisen i litt. 1903. Politisk borgerlig radikaler (Venstre). Med sin voldsomme arbeidskraft (5000 artikler og ca. 30.000 brev i tillegg til det rent litterære) preget han det meste av det off. liv i Norge. En av de ledende i kampen for riksrett 1884 og oppløsning av unionen med Sverige 1905. Døde i Paris. (B).

Tekst 4

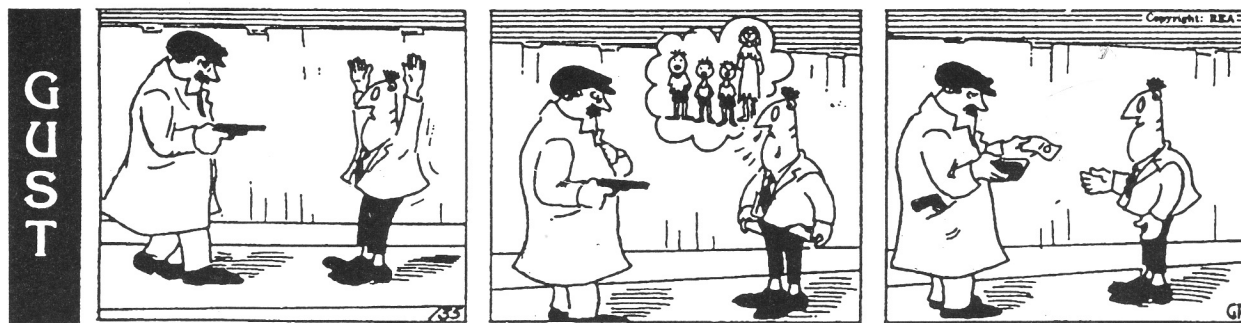
Stans idrettsgalskapen

Ofte hører vi folk prise idretten og idrettsungdommen i høye toner. Sjelden får vi høre om skyggesidene ved idretten. Her er noen av dem: Fyll og bråk på tribunene, fiendskap mellom lag, ja, til og med mellom nasjoner.

Idrettsfolk pådrar seg skader i mengder, noe som fører til sykehusopphold og fravær fra jobben. Idretten skaper tapere, tenk på dem som kommer nederst på resultatlistene. Usunne forhold med profesjonisme og bestikkelser er blitt mer og mer vanlig innen idretten. Doping kan fullstendig ødelegge et menneske. En mengde personer kaster bort tida si med å sitte og se på idrett, enten på tribunene eller foran TV-apparatet. Fjernsynet burde bruke den kostbare sendetida til å vise programmer som folk virkelig kunne lære noe av.

Nei, vi må dempe idrettshysteriet blant ungdom og istedet oppfordre dem til å bruke tida til noe skikkelig. Bente.

”Tekst ” 5

Tekst 6

Vem kan segla förutan vind?
Vem kan ro utan åror?
Vem kan skiljas från vännen sin
utan att fälla tårar?

Jag kan segla förutan vind.
Jag kan ro utan åror.
Men ej skiljas från vännen min
utan att fälla tårar.

Svensk folkevis

- 1 a Tekst 1 er begynnelsen på en av de mest kjente bøkene i norsk litteratur. Boka ble skrevet for 130 - 140 år siden. Språket er her modernisert. Hva er tittelen på boka? Hva heter forfatteren?
- b Hvorfor ble Øyvind redd da han kom ut etter non og ikke så bukken på taket?
- c Dikteren som har skrevet denne boka, hører med til den gruppen vi kaller "de fire store" i norsk diktning. Alle fire er født i første halvdel av 1800- tallet. Nevn "de fire store", og skriv en boktittel eller tittelen på et dikt ved siden av hvert forfatternavn.
- d Forfatteren bruker i teksten det litterære virkemidlet personifisering/besjeling. Finn eksempel på dette virkemidlet i teksten.
- 2 a Hvilken sjanger er tekst 2?
- b Nevn noen typiske sjangerkjennetegn ved tekst 2.
- c Hva skiller rettskrivinga i tekst 2 fra den rettskrivinga vi bruker i dag? Nevn noen punkter.
- d Hvor mange substantiv finner du i tekst 2. Skriv ned substantivene som du fant.
- e Skriv tekst 2 om til vår tids rettskriving.
- 3 a Hvilken sjanger er tekst 3?
- b Skriv ned noen typiske sjangerkjennetegn ved tekst 3.
- c Bjørnstjerne Bjørnson skrev i mange forskjellige sjangrer. Nevn noen av de sjangrene Bjørnson brukte.
- d Hvilken kjent pris fikk Bjørnstjerne Bjørnson?
- e Nevn andre norske diktere som har fått denne prisen.
- 4 a Hvilken sjanger er tekst 4?
- b Hva mener du om den saka Bente tar opp? Si din mening i et kort innlegg. (Ditt innlegg må ikke være lengre enn Bentes innlegg.)
- 5 a Hvilken sjanger er "tekst" 5?
- b Hva hender i "tekst" 5? Skriv et kort referat av det som skjer der.
- 6 a Hva er hovedinnholdet i tekst 6? Svar med dine egne ord.
- b Oversett tekst 6 til norsk

Del B

**Du skal svare på EN av disse oppgavene.
Skriv tydelig nummer og overskrift over oppgaven du skriver.**

1. Bokomtale

"Jeg har lest boka mange ganger, og hver gang har jeg oppdaget noe nytt i den. Derfor blir jeg aldri ferdig med denne boka," sa en leseglad ungdom.

Har du ei bok som stadig gir deg nye gleder? Skriv en bokomtale om denne boka. Hva handler den om? Hva er det ved boka som stadig gjør den "ny" for deg?

Overskrift: Denne boka blir jeg aldri ferdig med.

2 Brev fra ei reise

Tenk det at du er ute på ei feriereise. Du skriver et brev til en kjenning der du forteller om det stedet hvor du nå bor. Tanker og meninger hører med i et slikt brev.

Skriv brevet.

Som du vet, skal et brev ikke ha noen overskrift:

3 Skriv et innlegg til spalten "Ordet fritt"

Les diktet av Peter Ustinov

Hvorfor er det slik?

Kan det være riktig?

Hva er din mening?

Skriv et leserinnlegg til spalten "Ordet fritt" i lokalavisa.

Lag overskrift selv.

Jeg har aldri blitt stanset på
gaten av folk som samler inn penger
til atomvåpen.
Det er ikke nødvendig,
for myndighetene sørger alltid
for å finansiere slikt,
men jeg ser ofte innsamlinger til barn
som sulter.
Til barn. Som burde være
myndighetenes, ja alle voksnes,
viktigste ansvar.

Peter Ustinov.

4 Dette fant jeg i den gamle kista på mørkloftet

Under gamle tepper og annet rot på mørkloftet finner du ei gammel kiste.

Det byr ikke på noen problemer å åpne den. Når du lyser med lommelykta ned i kista, oppdager du noe som interesserer deg sterkt.

Fortell om det du fant i kista.

Lag overskrift selv.

5 Når er vi egentlig voksne?

Noen ungdommer er samlet heime hos deg. Nå diskuterer dere spørsmålet:

Når er vi egentlig voksne?

Skriv diskusjonen som et hørespill. Du må selv avgjøre hvor mange personer som skal være med i hørespillet. Om du synes det passer, kan du gjerne la noen voksne røster komme med i diskusjonen.

Overskrift: Når er vi egentlig voksne?

6 Dette er jeg opptatt av

Du har sikkert ei sak som du er sterkt opptatt av. Kanskje er det ei sak som angår lokalmiljøet ditt eller ei sak som angår landet vårt eller hele verden. Skriv om ei slik sak. Du kan velge sjanger. Her er noen forslag: Artikkel, intervju, foredrag, fabel, reportasje. Du kan gjerne flette et dikt inn i en annen sjanger om du syns det passer.

Lag overskrift selv.

7 Overtroiske er ingen av oss

"Overtroiske er ingen av oss, skrømt og spøkelser fins ikke i dag. Så kom ikke med eventyr til oss."

Dette fikk jeg høre om igjen og om igjen hver gang jeg begynte å fortelle om den utrolige og mystiske opplevelsen jeg hadde hatt. Derfor skriver jeg nå fortellinga mi, så får folk tro hva de vil om meg.

Overskrift: Det høres utrolig ut, men -

8 Isbjørnen i Taronga Zoo

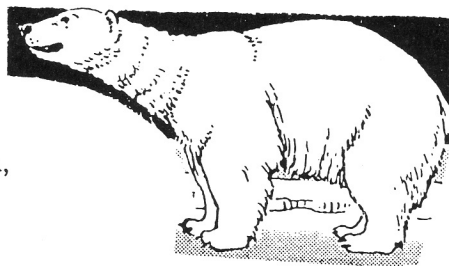
Hva får du lyst til å si etter at du har lest diktet "ISBJØRN" av Sigmund Skar? Framfør tankene og meningene dine i en artikkel eller et foredrag.

Lag selv ei overskrift som passer.

ISBJØRN

(Taronga Zoo, Sydney)

Han har fått avmælt for seg
fire meter i rute,
der han går,
fram og tilbake,
fram og tilbake,
langs den slimete, lunka dammen,
med lange, sleivande
isflak-steg.

Han svingar same staden
kvar gong.
Etter lange år
veit han plent
kvar grensa går,
plent same staden
framfor muren.
Nasen hans rører aldri
borti.

Han lyfter aldri
augo mot murkammen, heller,
dei som kunne sjå ein sel
to mil over pakk-isen.
Det hender
at han kastar hovudet tilbake
som i eit langsyn av vill lengt.
Men det er nok berre
ein muskeltrekk.

Sigmund Skard

9 Jeg tenker tilbake og husker _____

Fyll ut den åpne linjen i overskrifta med ett av disse forslagene: Siste skoleår, navn på en spesiell dag, en spesiell hending, navn på et spesielt sted, navn på en spesiell person, et dyr.

Velg mellom disse sjangrene: fortelling, hørespill, dagbok, essay, reportasje eller referat.

Bruk overskrifta i oppgaveteksten som overskrift.

Fremmedord som likner hverandre

A

Tipp først, og kryss av i rubrikk a, b eller c. Kontroller etterpå i fremmedordbok eller ordliste, og skriv rett svar i den siste rubrikken.

Hvilket av disse ordene betyr:

			a	b	c	Rett svar
1	å diskutere a) debutere	b) debattere	c) debitere			
2	å oppheve a) annektere	b) annonsere	c) annullere			
3	uklar a) diffus	b) differere	c) distré			
4	høytidelig a) sentrum	b) serum	c) seriøs			
5	ensformig a) monolog	b) monoton	c) monogram			
6	solparaply a) paragraf	b) parade	c) parasoll			
7	samtale mellom to a) diagram	b) diaré	c) dialog			
8	å minske a) refusere	b) rekvirere	c) redusere			
9	å snakke sammen a) konversere	b) konservere	c) kontrollere			
10	lovforslag a) proporsjon	b) provisjon	c) proposisjon			
11	strid, tvist a) kontrast	b) kontrovers	c) kontur			
12	slaginstrument a) marina	b) marionett	c) marimba			

B

Lag setninger der du bruker minst halvparten av ordene i tippekupongen ovenfor. Utform setningene slik at du viser at du har forstått hva ordene betyr. Skriv på baksiden av arket.

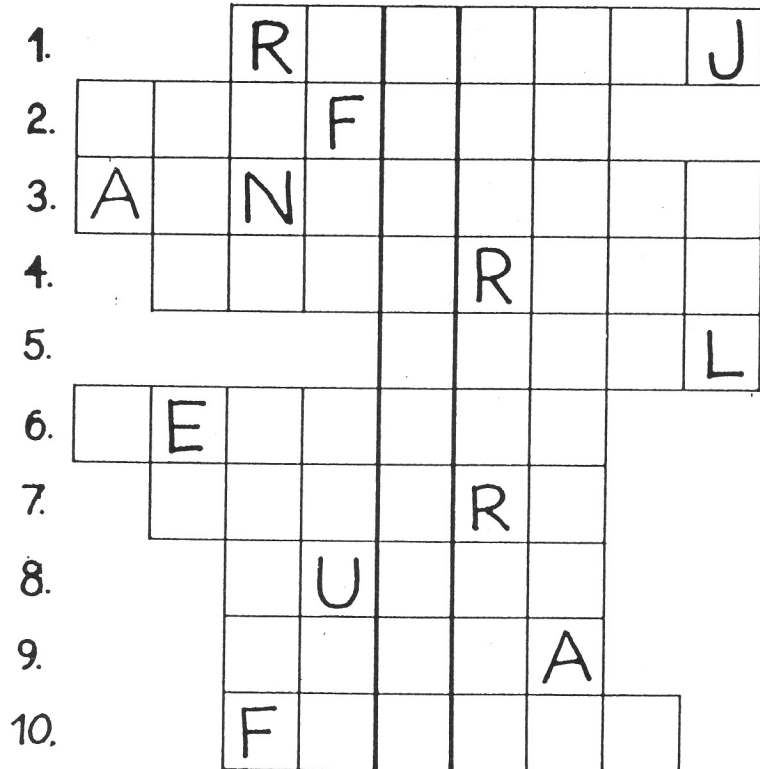
Fremmedord på idrettsbanen

Finn de rette fremmedordene, og skriv dem i de vannrette rutene:

Sykkelbanen (fremmedord)

1. Hevn, oppreisning
2. Vekseløp
3. Oppheve, erklære for ugyldig
4. Forventet seierherre
5. Strid, kamp (mellom to)
6. Innbytter
7. Bestenotering
8. Sistemann
9. Kampplass, idrettsbane
10. Sluttkamp

Skriv fremmedordene rett

Skal det være enkel eller dobbel konsonant i disse fremmedordene? Skriv ordene rett. Bruk ordlista dersom du er i tvil.

1. ka-erat	(m)_____	11. intere-ant	(s)_____
2. a-elsin	(p)_____	12. ko-ossal	(l)_____
3. tu-el	(n)_____	13. kvi-ering	(t)_____
4. a-resse	(d)_____	14. i-sekt	(n)_____
5. bu-ett	(k)_____	15. para-ell	(l)_____
6. ka-erolle	(s)_____	16. bi-ett	(l)_____
7. a-estere	(r)_____	17. a-lauss	(p)_____
8. mi-ion	(l)_____	18. a-orakk	(n)_____
9. ba-ong	(l)_____	19. ko-isjon	(l)_____
10. a-arat	(p)_____	20. lo-omotiv	(k)_____

Han heitte Henrik. Hun hette Hanne.

Etterdikting – kjente dikt får en ny vri

Når vi skriver etterdikt, låner vi deler av originaldiktet, for eksempel begynnelseslinja. På den måten får vi hjelp til å komme i gang med etterdiktinga.

Vi kan også låne enkelte ord og ordsammenstillinger her og der i originaldiktet, men hoveddelen av diktet må vi selv dikte. Idéen til en ny vri på et dikt må være vår egen.

Vi kan gjerne etterligne formen på et dikt, som for eksempel linjelengdene og antall linjer. Det er helt nødvendig når vi etterdikter sanger. Etterdiktinga av folkevisa Eg gjette Tulla er et eksempel på det.

Folkevisene har levd på folkemunne i mange hundreår. Vi kjenner ikke navnet på en eneste folkevisedikter. Typisk for folkevisene er at de har enderim og omkvede (refreng).

Original folkevise:

Eg gjette Tulla -

Eg gjette Tulla
i femten år,
eg passa vel på Tulla.
Eg gjette bort
både lam og får.
Men endå hadde eg Tulla.

Omkvede:

Å hei, å hå, det får så gå.
Eg tregar meste på Tulla.
For ho var krulla i ulla.

Etterdikting:

Nynorsk

Han heitte Henrik

Melodi: Eg gjette Tulla -

Han heitte Henrik
var lang og tynn.
Han gjekk i åttande klasse.
Og når du spurte han
om han treivst,
så sa han alltid: «Sånn passe.»

Å hei, å hå, det var no så -
med han i åttande klasse.
På skolen treivst han sånn passe.

Bokmål

Hun hette Hanne

Melodi: Eg gjette Tulla -

Hun hette Hanne,
var kvikk og glad.
Hun spiste gjerne det søte.
Hun gumlet seigmenn
og leste blad
og likte jordbær med fløte.

Å hei, å hå, det var nå så -
med hun som likte det søte
og spiste jordbær med fløte.

Lag vers om flere personer. Fortell om noe som er typisk for personene. Du kan dikte om utseende, om hobbyer, om drømmer og framtidsønsker m.m. Du kan gjerne «låne» noen ord fra versene om Hanne og Henrik.

Lag tegninger av Hanne og Henrik – eller av personene som du skriver dikt om.

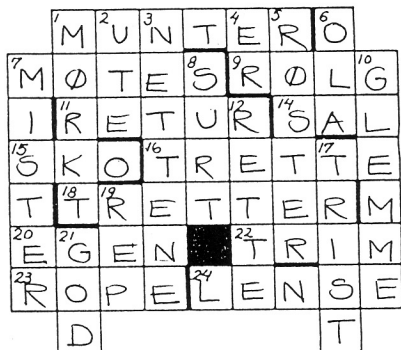
Kryssordløsning 2 – 1997

BOKMÅL

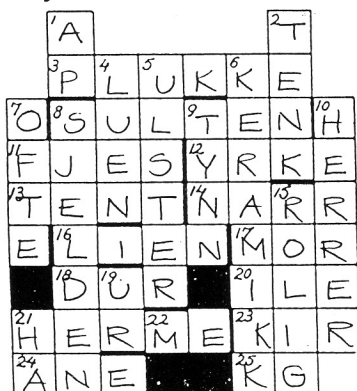

14 vannrett i kryss B

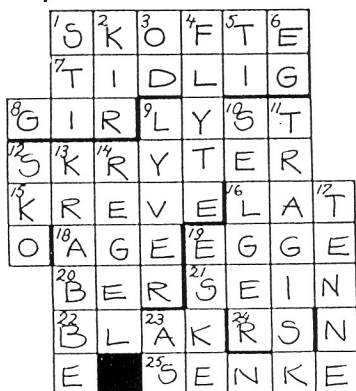
Kryss A

Kryss B

Kryss C

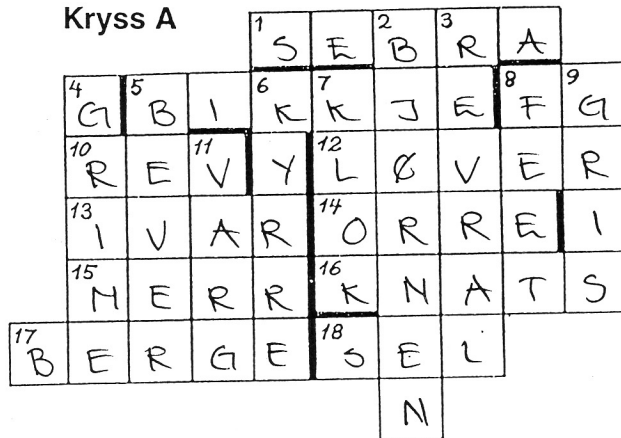

NYNORSK

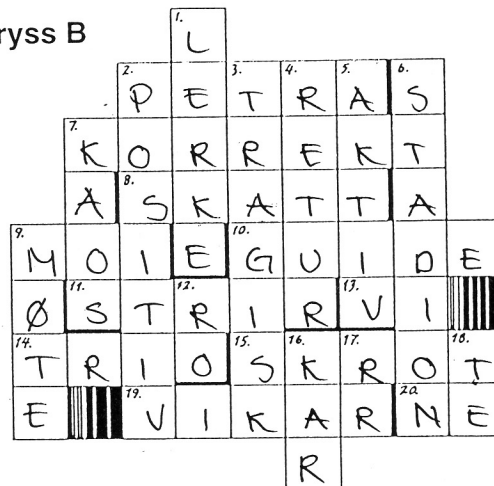

4 loddrett i kryss A

Kryss A

Kryss B

Kryss C

Blad i postabonnement

Returadresse:
Norsknytt
PB 303
7600 Levanger

NORSKnytt

3 - 1997

INNHold

- 1 Norsk er viktigere enn noen gang før
- 2 Kryssordvinnere 2 - 1997
Smått og stort om språk
- 3 Prosjektarbeid - et nytt fag i ungdomsskolen
Grundig planlegging er nødvendig
Oppgaver i prosjektarbeid
- 6 Foredraget - en sentral muntlig sjanger
Oppgaver om foredrag
- 9 Tankekartet - nyttig redskap i idefasen
- 10 Faget «Skolens og elevenes valg» krever
rapportskriving
- 12 Ta øvingstimer med ordlista - det lønner seg
Arbeidsoppgaver
- 14 Tema: Eventyr
Eksempeltekst: Askeladden og de gode hjelpere
- 16 Norsknyttts midtsider: Elevdikt
- 18 Kriterier for lærebokvalg
- 19 Tema: Grannespråk
Svenske smil
- 22 Norskkryss 3 - 1997, nynorsk
- 24 Norskkryss 3 - 1997, bokmål
- 26 Tentamen i norsk
- 30 Fremmedord som ligner hverandre
- 31 Fremmedord på idrettsbanen
Skriv fremmedordene rett
- 32 Syng og skriv: Han heitte Henrik
- 33 Løsninger på kryssord 2 - 1997